

Stikstofbemesting afstemmen op ras en grondsoort

Voed uien met beleid

Twee opeenvolgende jaren met kwaliteitsproblemen baren de uiensector ernstige zorgen. Een van de oorzaken zou een te zware stikstofbemesting zijn, ofwel: meer aandacht voor kilo's dan voor kwaliteit. Maar wie de teelt goed in de vingers heeft, kan beide zaken prima combineren.

De kwaliteitsproblemen in zaaiuien logen er de afgelopen twee jaar niet om en dat baart telers en handelaren zorgen.

Kale uien, dikke nekken en sloffe partijen. De kwaliteitsproblemen in zaaiuien logen er de afgelopen twee jaar niet om en dat baart telers en handelaren zorgen. De verklaring voor de matige kwaliteit lijkt voor een deel te liggen in de weersomstandigheden. Zowel in 2010 als in 2011 begon het voorjaar droog. Hierdoor werden de uien in hun groei geremd en bleven de kunstmestkorrels onopgelost liggen. De groei-explosies die volgden na de eerste regen, maakten dat de bol sneller groeide dan de huid. Bovendien konden de uien vaak pas laat worden binnengereden, wat de kwaliteit ook niet ten goede kwam. Maar er is meer aan de hand dan pech met de weersomstandigheden, menen teeltspecialisten. Ook bij het binnenrijden en drogen gaan zaken verkeerd. Onlangs kreeg een praktijknetwerk van uientelers in Flevoland groen licht om verschillende droogregimes te onderzoeken. Het deels door henzelf en deels door de overheid bekostigde onderzoek doen zij onder leiding van DLV Plant en met hulp van enkele andere partijen. Vroeger rooien en kort maar hevig droogstoken is een strategie waar de groep veel van verwacht. Daarnaast komt de stikstofbemesting

regelmatig ter sprake. Telers zouden te veel gefocust zijn op de kilo's en daardoor geneigd zijn om te veel stikstof te strooien. Daar is ook meer ruimte voor, sinds de aanvoernorm is verruimd van 120 naar 170 kilo per hectare.

Afslachten

Het onderzoek dat is uitgevoerd om de verruiming van de stikstofnorm te ondersteunen, ging uit van een economisch optimum. Er werd gekeken naar de kosten van de kunstmestgift versus de meeropbrengst. De optimale gift bleek ruim 170 kilo stikstof per hectare. De kwaliteit bleef bij het onderzoek buiten beschouwing. Een gift van 170 kilo per hectare is voor de kwaliteit van de uien meestal te veel van het goede. Andere onderzoeken laten duidelijk een negatief verband zien; hoe hoger de gift, des te groter de kans op zachte uien en een losse huid. In een studie van PPO Lelystad in de jaren 2007-2009 bleek bijvoorbeeld dat de hardheid in het traject van 120 tot 180 kilo significant achteruit ging. Maar er zijn ook omstandigheden waarbij er wel 170 kilo of zelfs meer nodig is. „Verwerkers hoor je vaak zeggen dat er te

veel stikstof wordt gestrooid. Het gevaar is er, maar veel stikstof hoeft zeker niet altijd slechte uien te geven”, zegt uienexpert Luc Remijn van DLV Plant/UIKC. „Het gaat erom dat je de gift afstemt op de omstandigheden. Sommige percelen en rassen vragen nu eenmaal meer.”

Verder draait het om timing. Het is volgens Remijn heel belangrijk om niet te laat te zijn met de gift. „Veel problemen met kwaliteit zijn daarop terug te voeren. Als de ui tijdens de bolling te snel groeit, dan kan de huid dat niet bijbenen. Die barst. Veel voorbeelden daarvan zagen we in 2010. Daarbij leidt een te late gift tot een laat gewas en een slechte afrijping. Vergelijk het maar met een gewas poot aardappelen dat je moet afslachten. Veel problemen met kwaliteit zijn hierop terug te voeren.”

Vuistregel: 140 kilo

Een andere belangrijke factor is de raskeuze. „In onze rassen is 170 kilo in de regel te veel”, zegt Jaap Jonker van De Groot en Slot. Als grootste uienveredelaar maakt De Groot en Slot zich zorgen over de die telers ondervinden en over het imago ►

Richtlijn voor N-gift

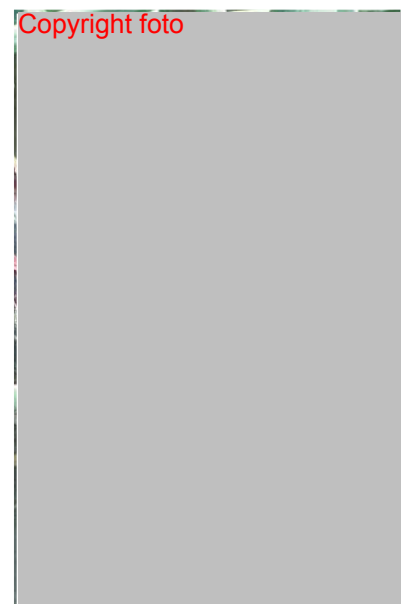
Het Uien Innovatie- en Kenniscentrum (UIKC), het samenwerkingsverband van proefboerderij de Rusthoeve en DLV Plant, heeft een globaal advies opgesteld voor een optimale stikstofgift in uien. Die hangt in de eerste plaats af van:

- de perceelskeuze. Structuur, voorvrucht, eventuele groenbemesters, gehalte organische stof en 'mest-verleden' zijn van invloed op de hoogte van de gift.
- het aantal pijpen. Een ui met veel pijpen heeft veel rokken. Dit geeft een vastere, stevigere en hardere ui. Een gewas met veel pijpen verdraagt dan ook een hogere stikstofgift dan een gewas met weinig pijpen.
- de gewasstand. Een gewas met een matige stand nog laat een extra stikstofgift geven, heeft alleen maar kwaliteitsproblemen tot gevolg. Na eind juni geldt dat ook voor een gewas met een goede stand.

Tot het moment dat het gewas een lengte van zo'n 6 centimeter bereikt, gebruiken uien slechts 13 kilo stikstof per hectare. Daarna begint de stikstofbehoefte snel toe te nemen. Omdat uien een zeer beperkt wortelgestel hebben, spoelt stikstof snel

buiten bereik van het gewas. Deling van de stikstofgift is dan ook algemene praktijk. Voor lichte grond (<30 procent afslibbaar) kan de stikstofgift in drie delen verdeeld worden; voor zware grond niet meer dan twee giften. Een juiste verdeling is daarbij van belang:

- startgift. Geef op lichte grond 1/3 van de totale stikstofbehoefte bij aanvang van de teelt, op zware grond tot 50 procent van de totale stikstofbehoefte. Ruim vóór het zaaien, of direct na het zaaien.
- 2e gift. Wanneer het gewas een lengte van 10 tot 15 centimeter heeft, is het tijd voor de tweede gift. Ook onder droge omstandigheden is er dan voldoende tijd om de toegediende stikstof beschikbaar te laten komen voor het gewas. Geef op lichte grond 40 tot 50 procent van de totale stikstofbehoefte. Op zware grond wordt het restant van de stikstofbehoefte nu gegeven.
- laatste gift. Half juni tot uiterlijk eind juni wordt op lichte grond de laatste stikstof gegeven. Gebeurt dat later, dan is het risico van een groei-explosie aanwezig, met kwaliteitsproblemen tot gevolg. Zeker onder droge omstandigheden bij het toedienen is dit gevaar groot. De laatste gift mag maximaal 40 kilo N bedragen.

De broers Guus (links) en Tim Koetsenruyter strooien opgeteld 160 kilo zuivere stikstof.

Copyright foto

'Ui aan de groei houden'

Dat kwaliteit en opbrengst prima samengaan, bewijst maatschap Koetsenruyter in Espel. Zij teelt 9 hectare Hytech en 9 hectare van het rode ras Red Baron. De gele uien van afgelopen seizoenen zitten nog altijd in de mechanische koeling. Afgezien van de prijzen, hebben Guus en Tim Koetsenruyter niets te klagen over de partij. De uien ritselen en de kwaliteit is goed. Vorig jaar zat het tarrapercentage onder de 8 procent, dit jaar verwachten ze ook geen grote problemen. Op de lichte en groeikrachtige grond rond Espel zijn bruto-opbrengsten van 90 ton geen uitzondering. Daar wordt de bemesting van het gewas op afgestemd. De broers strooien opgeteld 160 kilo zuivere stikstof. Ongeveer 30 kilogram daarvan komt in de vorm van dierlijke mest, die in het voorjaar voorafgaand aan het ploegen wordt uitgereden. Bij de zaai geven ze 90 kilo zuiver in

de vorm van Entec. Dit heeft een langere duurwerking dan KAS. Tot slot volgt er in de laatste week van juni, soms begin juli, een gift van ongeveer 200 kilo 15-0-30. Naast 30 kilo zuivere stikstof gaat het hier dus om 60 kilo verse kali. Ook dat doen de Koetsenruyters met oog op de kwaliteit. Het geheim van een goede kwaliteit is volgens hen de ui continu aan de groei te houden. Zaaïen doen ze niet voor april. „Eerst moet de grond op temperatuur zijn. Hij moet direct weg kunnen groeien.“ Ook het gebruik van dierlijke mest vinden ze van belang. Voedingsstoffen komen gelijkmatig vrij en het bevat ook sporenelementen. Om de bodem te ontzien, is tarwe terug in het bouwplan en wordt er met regelmaat compost aangevoerd. „Wij leren nog ieder jaar. Maar dat het stimuleren van een gelijkmatige groei belangrijk is, weten we inmiddels zeker.“

van de Nederlandse uien in het buitenland. „Wij hebben zeer groeikrachtige rassen in ons pakket, met genetisch vastgelegde hoge opbrengsten. Maar die grote groeikracht in combinatie met veel stikstof kan gevaarlijk zijn. Als vuistregel houden wij daarom 140 kilo zuivere stikstof per hectare aan. Er zijn percelen waar 120 kilo genoeg is. Een gift van 170 kilo hebben onze rassen zelden nodig, of het moet al zo zijn dat er extra stikstof nodig is voor het verteren van de gewasresten van de voorvrucht.“

Proef

Samen met DLV Plant heeft De Groot en Slot afgelopen jaar een proef aangelegd in Flevoland waarin het verband tussen stikstof en kwaliteit nogmaals onder de loep is genomen. De proef lag in Flevoland, omdat de problemen met kwaliteit daar het grootst zijn. Vanwege de hoge opbrengsten die er haalbaar zijn, wordt er in de regel ruim bemest. Over de uitkomsten van het onderzoek wil Jonker nog niks kwijt. Dit jaar wordt de proef herhaald. Daarna pas wil hij er meer over zeggen. „Voor een buitenproef heb je minimaal twee jaar nodig. We willen onze adviezen met harde cijfers kunnen onderbouwen.“

Net als Remijn waarschuwt Jonker voor late giften. „Vroeg beginnen hoeft niet. Het zaadje heeft niks nodig om boven te komen. De grootste behoefte is er vanaf het moment dat het loof gaat groeien tot aan het bollen. Voor de langste dag moet alle stikstof erop liggen, liefst een beetje eerder dan wat later. Aan het eind van het seizoen moet de bol namelijk het loof leegtrekken.“ Het verhaal van Jonker geeft aan dat er dus ook een verband is met raskeuze. Rassen met een grote groeikracht zijn extra gevoelig. Het ras Summit van Bejo/De Groot en Slot is beter bestand tegen veel voeding en opdrachtige grond. Jonker: „Dat ras wordt bijvoorbeeld op de gronden rond Rutten en Creil veel geteeld.“ Dit sluit aan bij de visie van Luuk Kok, uieneskundige bij Agrifirm Plant. „Je moet je uienras uitkiezen bij de grond waarop je teelt. Kaalgevoeligheid is een raseigenschap. Een gevoelig ras moet je op stugge grond zetten, niet op groeizame grond. Stikstof op zich is het probleem niet. De combinatie van een gevoelig ras en groeizame grond maken veel stikstof tot een probleem. Kijk daarom in de Rassenlijst naar verschillen in kwaliteit.“ Ook Kok houdt in de regel een advies aan van rond de 140 kilo stikstof per hectare. „Meestal is dat genoeg. Maar het kan

voorkomen dat er op stugge grond wat meer nodig is. Als je je ras goed hebt uitgezocht, dan geef je niet zo maar te veel. Alleen schommelingen geven problemen, zoals een niet goed getimede gift of een droog voorjaar. Liever een continu hoge voorraad stikstof dan eerst niks en dan veel.“

Verdelen

De verdeling van de stikstofgiften hangt samen met de grondsoort. Op de lichtere gronden wordt de gift doorgaans in drieën gesplitst. Op de zwaardere gronden in tweeën. Rode uien zijn in de regel gevoeliger en krijgen 10 tot 15 procent minder stikstof. In alle gevallen geldt dat de laatste gift niet te groot en niet te laat mag zijn (zie ook kader 'Richtlijn voor N-gift'). De precieze timing is deels ervaring en ook een kwestie van geluk hebben. Kok: „We telen nou eenmaal buiten, dus jaarinvloeden houd je altijd. De percelen die er vorig jaar in juni het mooiste bij stonden, waaïden in juli plat.“ Dit jaar zal er op de uierendagen volop stil worden gestaan bij stikstofbemesting. Op 16 augustus is dat de Uienmanifestatie in Lelystad, op 30 augustus de Uierendag op de Rusthoeve in Colijnsplaat. ■